

роблячи її живою та емоційно значущою. Дослідження підтверджують, що мистецтво не лише збагачує історичні знання, а й розвиває історичну емпатію – здатність відчувати й зрозуміти життя людей у різні епохи та в різних куточках світу.

Окрім того, мистецька освіта підтримує соціальний і емоційний розвиток. Мистецтво сприяє глибокому особистісному та емоційному зростанню, допомагаючи студентам осмислити свою ідентичність і уявити власне майбутнє. Завдяки знайомству з художніми творами та участі у творчому процесі особистість відкриває нові способи самовираження, формує власну точку зору та вчиться її висловлювати. Саме через мистецтво багато людей знаходять свій голос і розуміння себе в контексті ширшого світу.

Водночас мистецька освіта розвиває емпатію, зменшує нетерпимість, формує прийняття інших, розвиває цінні життєві та кар'єрні навички, зміцнює громадську та громадянську активність тощо [3].

Отже, ціннісні орієнтири мистецької освіти полягають у розвитку креативності, самовираження, емпатії та культурного розуміння. Вони сприяють формуванню цілісної, свідомої особистості, здатної мислити критично й діяти з повагою до різноманіття. Мистецька освіта не лише збагачує знання, а й виховує цінності, що є фундаментом гармонійного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кучинська І.О. Цінності сучасної вищої освіти: пріоритети та перспективи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Вип. 30. С. 63–72.
2. Kaur J. Value of art in education. Chetana. International Journal of Education. 2016. Vol. 1, No.1. P. 69–73.
3. The values of art education. American Academy of Arts and Sciences. URL: <https://www.amacad.org/publication/case-for-arts-education/section/3>

Петро ОЛЕНЧУК

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
olenchukp@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

У контексті глобалізації та динамічного розвитку міжнародного бізнесу підготовка фахівців у галузі міжнародної економіки набуває нових вимірів. Сучасний ринок праці вимагає від майбутніх економістів не лише високої

професійної компетентності, а й розвиненої загальної культури, здатності до міжкультурної взаємодії, гнучкості мислення та відкритості до нових соціокультурних реалій. В умовах зростання мобільності, розширення міжнародної співпраці та поглиблення контактів між культурами особливої ваги набуває формування особистості, здатної ефективно комунікувати в полікультурному середовищі, представляти власну культуру та з повагою ставитися до інших, примножуючи культурний капітал організації.

Успішність міжнародної економічної діяльності сьогодні безпосередньо залежить від уміння порозумітися з представниками різних країн, налагодити ефективну співпрацю, уникати культурних бар'єрів та конфліктів. Саме тому заклади вищої освіти реагують на виклики сучасності через інтеграцію формування міжкультурної компетентності (МКК) у професійну підготовку студентів. МКК можна розглянути як комплекс здібностей, які потрібні для ефективної та доречної взаємодії з іншими людьми, які відрізняються лінгвістично та культурно [1, с. 46]. Також як комплексну якість особистості, що поєднує знання про особливості інших культур, навички міжкультурної комунікації, а також установки на повагу, емпатію та толерантність.

Основні складові міжкультурної компетентності охоплюють культурну обізнаність, комунікативні навички, адаптивність і гнучкість, повагу й толерантність, а також емпатію та саморефлексію – як здатності розуміти інші культури, ефективно взаємодіяти в полікультурному середовищі й критично осмислювати власні уявлення та поведінкові установки.

Підвищена увага до діалогу культур, розуміння соціокультурних контекстів і формування глобального мислення набуває особливої значущості в економічній освіті. Наукова спільнота підкреслює важливість культурологічного підходу у підготовці економістів міжнародного профілю, наголошуючи, що саме МКК виступає одним із ключових факторів професійної успішності. Здатність адаптуватися до різноманіття культур, вести переговори, розуміти невербальні сигнали, уникати конфліктів на культурному ґрунті – все це стає необхідним інструментарієм сучасного фахівця з міжнародної економіки, нарівні з фаховими економічними знаннями.

Процес формування міжкультурної компетентності безпосередньо пов'язаний із становленням особистості здобувача вищої освіти, зокрема з формуванням його ціннісних орієнтацій – стійких поглядів, переконань та життєвих принципів, які впливають на поведінку та систему рішень. Засвоюючи елементи іншої культури, майбутній фахівець неминуче звертається до власних цінностей, переосмислює усталені уявлення, вчиться критично оцінювати культурні стереотипи й упередження. У такому міжкультурному навчальному середовищі відбувається глибоке внутрішнє збагачення

особистості, розширюється спектр прийнятних для неї цінностей, формується толерантне, відкритіше ставлення до культурного різноманіття.

Міжкультурна компетентність тісно інтегрується з системою цінностей і мотивів особистості, зокрема через професійно-ціннісні орієнтації, які впливають на світогляд і морально-етичні засади майбутнього фахівця. В умовах полікультурного освітнього простору цілеспрямоване формування міжкультурної компетентності сприяє перегляду студентами власних поглядів і поведінкових установок, формує повагу до інших культур, емпатійність, справедливість та здатність до самоаналізу.

Зміни, які відбуваються внаслідок міжкультурного навчання, стосуються насамперед глибинного рівня – внутрішніх переконань та особистісних ціннісних орієнтацій. Поступово зростає прийняття ідей культурного плюралізму, набувають пріоритетності такі цінності, як взаємоповага, етнічна толерантність, міжкультурна емпатія. У результаті випускник не лише опановує інструменти ефективної міжкультурної взаємодії, а й особистісно дозріває, перетворюючись на носія гуманістичних переконань, що є основою для гармонійного співіснування у глобальному середовищі.

Провівши своє дослідження стосовно міжкультурної компетенції через міжкультурний обмін між трьома різними країнами Фантіні та Тірмізі зазначають, що наступні характеристики важливі як компетенції для міжкультурного обміну, які можна зустріти в літературі (без певного порядку): толерантність, гнучкість, терпимість, почуття гумору, здатність до цінування відмінностей, утримання від осуду, адаптивність, допитливість, відкритість, мотивація, самостійність, емпатія, чітку усвідомлення себе, спостережливість і терпимість до невизначеності. В той же час, учасники їхнього дослідження зазначили про наступні в порядку важливості: відкритість, позитивне ставлення, прийняття, толерантність; мотивація; нові погляди, спостереження різниць, розуміння, почуття реальності; саморозвиток, незалежність, впевненість; адаптивність; комунікація, мовні здібності; утримання від осуду; терпимість; почуття гумору; вдячність; самоусвідомлення; здатність до вподобання людей і знаходження спільної мови з ними; допитливість; рефлексивність; емпатія [2, с. 44].

Результати цього дослідження демонструють, що ключові складові міжкультурної компетентності – зокрема відкритість, толерантність, емпатія, здатність до прийняття та саморефлексії – водночас є і ціннісними орієнтирами, які визначають поведінку та світогляд особистості. Це підтверджує, що розвиток МКК у студентів міжнародного економічного профілю не лише забезпечує ефективну комунікацію у полікультурному середовищі, а й безпосередньо формує гуманістичні установки та внутрішні цінності, необхідні

для відповідального та етичного ведення міжнародної економічної діяльності. Таким чином, міжкультурна компетентність не просто супроводжує професійну підготовку, а виступає фундаментальним чинником трансформації ціннісної сфери майбутніх фахівців.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що міжкультурна компетентність є не лише професійною необхідністю для майбутніх фахівців з міжнародної економіки, а й потужним засобом формування їхніх ціннісних орієнтирів, що ґрунтуються на гуманізмі, повазі до культурного різноманіття, емпатії та відповідальності. У зв'язку з цим доцільно рекомендувати системне впровадження міжкультурної складової в освітні програми, розробку спеціалізованих курсів, підтримку академічної мобільності, а також залучення студентів до міжкультурних практик, які сприяють не лише фаховому зростанню, а й особистісному розвитку в дусі відкритості та глобального мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Byram, M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence: Revisited [Електронний ресурс] / M. Byram. London: Routledge, 2021. 248 с. URL: <https://www.amazon.com/dp/B08NTKTG12>
2. Fantini, A. E. Exploring and Assessing Intercultural Competence [Електронний ресурс] / A. E. Fantini. – Brattleboro, VT: School for International Training, 2000. 56 с. URL: https://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=worldlearnin_g_publications

Іван РЯБЧІЙ

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
Київ, Україна
ryabchiy_ivan@ukr.net*

СИНЕРГІЯ МЕХАНІЗМІВ ПЕРФОРМАТИВНИХ ПРАКТИК В ПРОЦЕСІ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ

На сьогоднішній день в освітній процес все більше впроваджуються перформативні практики. І це пов'язане, насамперед, з тим, що вони є ефективним інструментом для засвоєння знання. Їх механізми, що застосовуються у процесі навчання становлять розлогу палітру. Це і соціальні, і емоційні, тілесні чи естетичні, технологічні та рефлексивні тощо. Всі вони діють у синергії, перетворюючи освіту на динамічний процес, що заохочує до навчання через цікавість та змістовність форм. Так механізми перформативних практик в синергії свого впливу дозволяють не лише засвоювати знання, а й